

СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ У РАМКАХ ДЕРЖАВНОЇ КООРДИНАЦІЇ МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ: НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ

У статті розглядаються механізми прийняття рішень у публічному врядуванні на як об'єкт дослідження суспільствознавчих та державознавчих дисциплін. Розглядається між-дисциплінарна співпраця та залучення фахівців науковців у процесі аналізу та прогнозування економічних процесів. З'ясовується специфіка модернізації механізмів прийняття стратегічних рішень на рівні регіонів пов'язана із структурою економічного розвитку та її завданнями. Виокремлюються особливості модернізації механізмів прийняття стратегічних рішень щодо міжрегіональної економічної співпраці. Робиться висновок прийняття стратегічних рішень на рівні міжрегіональної економічної співпраці є застосування новітніх інформаційних технологій, система автоматизованого управління та баз даних.

Ключові слова: стратегічні рішення, публічне врядування, інноваційні технології, стейкхолдери, міжрегіональна економічна співпраця.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Механізми прийняття рішень у публічному врядуванні на сучасному етапі стають об'єктом дослідження багатьох суспільствознавчих та державознавчих дисциплін. Науки публічного врядування та адміністрування традиційно надають значну увагу процесу вироблення оптимальних підходів до врядування на рівні регіонів [10]. На сучасному етапі в Україні будується нова система адміністративно-територіального устрою, у якій міжрегіональній економічній співпраці буде надаватися значна роль. У зв'язку з цим актуальним є встановлення основних напрямків перетворення стратегічних механізмів міжрегіональної економічної співпраці. У сучасному світі відбуваються активні процеси насичення центрів регіонального врядування сучасними інтелектуальними та інформаційними технологіями. У зв'язку з цим обрання вірного рішення у мінливій ситуації криз та постійних викликів тісно пов'язане з діяльністю фахівців з інформаційних технологій, а також новітніх баз даних й інших новітніх технічних засобів.

Поряд з цим складність сучасних економічних процесів вимагає зваженого та багатостороннього підходу, ретельного аналізу альтернатив та визначення траєкторія розвитку регіону. Важливу роль відіграє міждисциплінарна співпраця та залучення фахівців науковців у процесі аналізу та прогнозування економічних процесів.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми

Стратегічне урядування на регіональному рівні активно вивчається вітчизняними вченими. Зокрема, І. Боярко та Л. Гриценко у контексті соціально-економічного розвитку міста вивчають Стійкість бюджету як елемент фінансового механізму управління [1], Б. Карпінський та О. Герасименко аналізують чинники збалансованості фінансової системи, серед яких чільне місце посідає механізм державного управління економічним розвитком території в контексті [4], Г. Монастирський надає увагу управлінню економічним розвитком муніципальних утворень у контексті усунення інституційних бар'єрів реалізації ієрархічного підходу [5]. Поряд з цим, існує нагальна необхідність вивчення напрямків модернізації стратегічних рішень у рамках державної координації міжрегіональної економічної співпраці.

Метою статті є встановлення основних напрямків модернізації механізмів прийняття стратегічних рішень у процесах міжрегіональної економічної співпраці. Завданням статті є виявлення основних тенденцій модернізації рішень щодо міжрегіональної економічної співпраці.

Виклад основного матеріалу

Модернізація механізмів прийняття стратегічних рішень на рівні регіонів пов'язана із структурою економічного розвитку та її завданнями. В умовах сучасної України на публічне

врядування покладаються завдання, не властиві для публічного врядування країн сталої демократії. Йдеться про організації такого міжрегіонального співробітництва, яке б відповідало профілю регіонального виробництва. Як вважає С. Бухарська, «основними проблемами інноваційного управління на рівні підприємства є скорочення затрат на інновації, що спричинене практично повною відсутністю інвестицій, не тільки на наукову сферу, але й на технічне переоснащення виробництва і продукції, зростання темпів відставання від свого рівня науково-технічного прогресу в широкому спектрі якісних параметрів розвитку техніки» [2, с. 36].

Істотною особливістю модернізації механізмів прийняття стратегічних рішень щодо міжрегіональної економічної співпраці на рівні регіонів слід вважати сучасні методи інноваційного управління, які передбачають аналіз та моніторинг розвитку ключових галузей [11]. Основою цих методів є моделювання регіональних економічних процесів. Істотним компонентом діяльності щодо прийняття рішень є використання науково-дослідних розробок і залучення до процесу врядування науково-дослідних центрів. Згідно з С. Бухарською, «сучасні методи інноваційного управління передбачають проведення планово-дослідницьких робіт, що передують соціально-економічному розвитку. Вони стимулюють розвиток певних галузей, регіонів, видів діяльності, що, у свою чергу, зумовлює розробку новацій різного рівня й інноваційний шлях розвитку в цілому, сучасні методи управління здійснюють регулюючий вплив через правове регламентування конкретних видів діяльності, систему державних стандартів і методів прямого адміністрування, наприклад, система жорстких стандартів якості товарів дає поштовх розвитку фірм, що спеціалізуються на їх сертифікації» [2, с.36].

Стратегічний зміст регіонального врядування в галузі економічних процесів проявляється у передбаченні подій на довгу перспективу. Для цього необхідні інноваційні засоби прогнозування ринкової кон'юнктури та викликів, пов'язаних із змінами економічної ситуації не лише на національному, але й на глобальному рівні. С. Бухарська характеризує сучасне інноваційне управління на основі чинників переважання стратегічної спрямованості, формування у межах інноваційного умов управління для створення і збереження тривалих конкурентних переваг підприємства. Також це вимагає прогнозування розвитку

ринкової ситуації у довгостроковому періоді, орієнтації на потреби ринку. Розроблення і впровадження інновацій буде доцільним за умови, що вони внесуть у товар чи послугу, прямо чи опосередковано, у даний момент чи у перспективі, те, що вигідно відрізнятиме його від аналогічних товарів конкурентів тобто створять йому конкурентні переваги» [2, с.37].

Одним з провідних засобів модернізації процесу прийняття рішень у публічному врядуванні на рівні економічного розвитку регіонів є гнучке планування економічного розвитку регіонів, яке в більшості випадків має складну структуру. У зв'язку з цим існує потреба встановлювати потреби галузей на певний часовий період, а не лише на основі поточної кон'юнктури. Такий підхід вимагає чіткого усвідомлення не лише матеріальних засобів, але й інноваційного і лідерського потенціалу кадрів економіки. Г. Сукрушева стверджує, що «стійкий розвиток регіону передбачає державне регулювання протікання соціально-економічних процесів. Важливими інструментами системи державного регулювання є індикативне планування й прогнозування, що передбачає підвищення ролі й значення прогнозів, ринкових інструментів, розробку цільових програм і проектів, стимулювання інноваційного розвитку, раціональне використання ресурсів, інтеграцію інтересів органів влади й господарюючих суб'єктів, превалювання планів рекомендаційного характеру» [9].

Одним з провідних імперативів модернізації стратегічного управління на рівні міжрегіональної економічної співпраці є врахування параметрів сталого розвитку. На сучасному етапі світ переходить від декларативних положень до включення вимог сталого розвитку до виробничих процесів і планування економічної активності. У зв'язку з цим необхідним є залучення найкращих практик ресурсозбереження, раціонального природокористування тощо. За відсутності таких підходів можливості виходу на міжнародні та європейські ринки істотно звужуються. Г. Сукрушева підкреслює, що регіональна стратегія стійкого розвитку являє собою «комплекс заходів, орієнтованих на досягнення перспективних соціально-економічних цілей, обумовлених наявними ресурсами, потенційними можливостями й обмеженнями їх реалізації» [9].

Міжрегіональна економічна співпраця передбачає аналіз профілю суміжних регіонів та врахування їх у планах економічного розвитку. У зв'язку з цим центр прийняття рішення, наприклад

регіональне управління економіки, передбачає аналіз не лише своїх можливостей але й можливостей регіонів-партнерів. Як з'ясувала Г. Сукрушева, можливості по збільшенню з боку державного бюджету інвестицій у регіональний розвиток визначаються «балансом капітальних вкладень, необхідністю вирішення завдань в інших галузях і регіонах країни. Можливості по збільшенню чисельності зайнятих у регіональному виробництві лімітуються місцевим ринком праці, умовами міграції в регіоні, доступними в розглянутому періоді перетвореннями в сфері рівня життя в регіоні, що також пов'язані з певними централізованими ресурсами» [9].

Стратегічне прийняття рішень у рамках межрегіональної економічної співпраці передбачає усвідомлення з боку акторів вироблення політики глобальних наслідків регіональних економічних процесів. У зв'язку з цим, одним з найважливіших напрямків модернізації системи ухвалення рішень публічного врядування є включення до неї активних гравців у просторі відстоювання економічних інтересів. Це вимагає не лише вміння аналізувати глобальні економічні процеси, але й формулювати проєктні пропозиції, які можуть зацікавити глобальних інвесторів [8]. Як стверджує В. Воронкова, «управління в умовах глобальної системи є надзвичайно складним синергетичним процесом, в який втягнуті всі країни, народи, цивілізації. Глобальна система – це нова інформаційно-технічна, економіко-екологічна, науково-політична і соціокультурна спільнота з її специфічними структурами і процесами, що функціонують і розвиваються в межах людства зі складним переплетінням світогосподарських і міжнародних відносин, що виникають і змінюються по мірі перетворення людьми їх природного і соціального оточення, створення матеріальної і духовної культури, формування індивідуально-особистісних інтересів, загальнолюдських цінностей і загальнозначущих цілей розвитку» [3, с. 22].

На сучасному етапі глобальні ризики виступають предметом пильної уваги з боку центрів прийняття рішень. В умовах нестабільної та кризової національної економіки міжрегіональної економічна співпраця потребує супроводу на всіх етапах: від укладення угоди до контролю за результатами. Трансформація центрів прийняття рішень помагає співпраці державних і недержавних акторів з метою стабілізації регіонального економічного розвитку

[7]. Це передбачає обмін інформацією, складання спільних державно-приватних схем планування, узгодженості дій щодо питань власності та суто комерційних акцій і заходів. На думку В. Воронкової, «в сучасних умовах глобалізаційних процесів посилюється глобалізація ризиків, антропологічних катастроф, різноманітних форм дестабілізації і руйнації соціуму у всіх сферах суспільного життя, що детермінується дією турбулентності, тобто хаотичного руху потоків та непередбачуваності при збереженні контрабандних схем платежів та непрозорості державного бюджету з його ручним управлінням» [3, с. 23].

Багатоступеневий аналіз ризиків на сучасному етапі забезпечує більш чітке розуміння глобальної ринкової кон'юнктури. Поряд з цим існує потреба врахування ризиків щодо зміни навколишнього природного середовища, структури людських ресурсів, інтелектуального та інноваційного потенціалу регіону. Сучасний техногенний ризик, стверджує В. Воронкова, виникає як наслідок «рішень і в локальному, і в регіональному, і в глобальному масштабах – при добуванні, експлуатації, збереженні і знищенні відходів природних ресурсів (нафта, вугілля, вода, повітря тощо). Ризик екологічний – ймовірність деградації оточуючого середовища чи переходу його в нестійкий стан в результаті господарської діяльності, а також надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру» [3, с. 24].

Глобальний вимір планування на регіональному рівні передбачає пошук можливостей використання сприятливих умов у певний період часу. Таке передбачення вимагає комплексного міждисциплінарного та міжгалузевого аналізу економічної кон'юнктури. Це, своєю чергою, актуалізує появу міжінституційного центру співпраці, яка у світі отримала апробацію у вигляді агентств з регіонального розвитку [6]. В. Воронкова наголошує на початку нового етапу людської історії, який характеризується «співіснуванням чотирьох глобально-сумісних факторів: 1) посилення взаємозв'язку всіх частин і елементів організації; 2) накопичення організаційної складності на всіх рівнях і в усіх сферах людської діяльності; 3) зростання невідзначеності у функціонуванні і розвитку організації всіх масштабів; 4) прискорення змін в світі і в середовищі організацій в цілому» [3, с.24].

Таким чином, багатовимірність міжрегіональної економічної співпраці вимагає від центрів прийняття рішень багатьох якостей, які повинні

об'єднатися в одній інституції. Це й прогностичні здібності, і висока культура наукового планування, і оперативний аналіз емпіричних даних. Можливість повною мірою реалізувати потенціал регіону в умовах глобальних викликів забезпечується на основі інноваційного мислення та сприйняттям глобальних трендів публічного менеджменту.

Висновки

Таким чином міжрегіональна економічна співпраця в сучасному світі й в Україні перебуває перед низкою викликів. Насамперед, це процес економічної кризи в умовах пандемії COVID-19, реструктуризація основних галузей виробництва і надання послуг, зміна принципів регіонального районування основних виробників. У зв'язку з цим, стратегічні рішення щодо міжрегіональної співпраці з боку державного публічного менеджменту регіонів ухвалюється не лише на основі регіонального порядку денного, але й на основі «заявок» (думок, пропозицій), які надходять від провідних економічних гравців. Основним завданням сектору публічного врядування, яке відповідає за економічне зростання є забезпечення інвестиційної привабливості регіону. У зв'язку з цим стратегічні рішення характеризується гнучкістю, можливістю врахування кількох варіантів розвитку подій.

Одною з основних тенденцій модернізації є подолання догматизму у тлумаченні монопрофільності окремих регіонів та організації започаткування нових інноваційних виробництв.

Особливо актуальним напрямком модернізації механізмів прийняття стратегічних рішень на рівні міжрегіональної економічної співпраці є застосування новітніх інформаційних технологій, система автоматизованого управління та баз даних.

Важливою тенденцією модернізації стратегічних рішень є зростання рівня відкритості управлінських процесів та публічності розробки постанов та програм. Такі зміни забезпечують більш якісне опрацювання інформації щодо вимог та викликів економічного розвитку, дають можливості врахуванням інтересів якомога більшої кількості стейкхолдерів. Перспективами подальшого розгляду тематики порушена в даній статті є формування порядку денного міжрегіональної економічної співпраці.

Список використаної літератури:

1. Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Стійкість бюджету як елемент фінансового механізму управління соціально-економічним розвитком міста. Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. 2012. № 1. С. 100-108.
2. Бухарська С. І. Сучасні тенденції інноваційного управління соціально-економічним розвитком підприємств у галузі зв'язку. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 2. С. 34 – 38.
3. Воронкова В. Г. Управління соціально-економічним розвитком та шляхи досягнення стабільності в сучасному соціумі. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 32. С. 20 – 32.
4. Карпінський Б. А., Герасименко О. В. Механізм державного управління економічним розвитком території в контексті збалансованості фінансової системи. Університетські наукові записки. 2008. № 1. С. 311 – 315.
5. Монастирський Г. Л. Інституційні бар'єри реалізації ієрархічного підходу до управління економічним розвитком муніципальних утворень. Формування ринкових відносин в Україні. 2013. № 6. С. 15 – 20.
6. Польська Л. Європейський досвід розробки системи індикаторів оцінювання якості управління соціально-економічним розвитком міста. Державне управління та місцеве самоврядування. 2012. Вип. 4. С. 307 – 314.
7. Пушкар О. І. Кластерний підхід до управління соціально-економічним розвитком регіонів. Економіка і управління. 2011. № 1. С. 77 – 80.
8. Сментина Н. В. Особливості методології стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій. Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. 2013. № 4. С. 67 – 80.
9. Сукрушева Г. О. Моделювання системи управління соціально-економічним розвитком регіону. Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. 2013. Вип. 2. С. 201 – 206.
10. Твердохліб І. П. Оптимізація управління економічним розвитком регіону. Системні дослідження та інформаційні технології. 2013. № 1. С. 53 – 66.
11. Щепанський Е. В. Форми та методи управління соціально-економічним розвитком: теоретичний аспект. Університетські наукові записки. 2009. № 3. С. 273 – 279.

Shcherbak V. M. STRATEGIC DECISIONS WITHIN THE FRAMEWORK OF STATE COORDINATION OF INTERREGIONAL ECONOMIC COOPERATION: DIRECTIONS OF MODERNIZATION

The article considers the mechanisms of decision-making in public administration as an object of study of social sciences and political science disciplines. Interdisciplinary cooperation and involvement of scientists in the process of analysis and forecasting of economic processes is considered. The specifics of modernization of strategic decision-making mechanisms at the regional level related to the structure of economic development and its tasks are clarified. The peculiarities of modernization of mechanisms for making strategic decisions on interregional economic cooperation are highlighted. It is concluded that strategic decision-making at the level of interregional economic cooperation is the use of the latest information technologies, automated management system and databases.

Key words: *strategic decisions, public governance, innovative technologies, stakeholders, interregional economic cooperation.*